

CHAPTER «LAW SCIENCES»

LEGAL REGULATION OF CRIMINAL LIABILITY FOR INTERFERING IN THE ACTIVITIES OF A DEFENDER OR A REPRESENTATIVE OF A PERSON IN UKRAINE: CURRENT STATUS

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВТРУЧАННЯ В ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАХИСНИКА ЧИ ПРЕДСТАВНИКА ОСОБИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН

Nataliya Karpova¹
Gryhorii Zabarniy²

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-151-0-26>

Abstract. Subject of study. The published article is determined for studying such a question as arising in the field of criminal law and criminal procedure protection of the rights of lawyers and representatives of persons guaranteed by the Constitution and legislation of Ukraine to carry out professional independent activity. The current state of social and legal relations in this area, the problems that exist in the field of handing lawyers and representatives of persons, the circumstances that led to their emergence and possible solutions. Methodology. In this study, the authors used the logical method, the method of semantic analysis, as well as the comparative law method. The purpose. The purpose of this article is analyzing the feasibility of transferring a criminal offense, which is provided by Article 397 of the Criminal Code of Ukraine, from the category of crimes to the

---

¹ Doctor of Philosophy of Law, Associate Professor of Department of Law, Higher Educational Institution “Academician Yuriy Bugay International and Scientific Technical University”, Ukraine

² Doctor of Philosophy of Law, Associate Professor, Associate Professor of Department of Law, Higher Educational Institution “Academician Yuriy Bugay International and Scientific Technical University”, Ukraine

category of misdemeanors from the point of view of the impact of this transfer on the state of protection of the defenders' or representatives' of the person lawful activity of legal assistance from interference. The authors consider all types of defenders in the criminal and the administrative proceedings. The authors consider all types of representatives of the person and legal representatives of the person in the criminal, the administrative, the civil, the commercial proceedings. The authors concluded that advocates are best suited to engage in the defenders' and representatives' lawful activity of legal assistance, because only advocates have most of the rights and guarantees that ensure the lawful activities of defenders' and representatives' lawful activity of legal assistance. As part of this study, official statistics on criminal offenses in the field of interference in the activities of a lawyer or a representative of a person and the results of their investigation were obtained and investigated, which together determine the existence of problems in this area. The article considers and analyzes a number of existing determinants that lead to an increase in the quantitative characteristics of criminal offenses, the object of which is the professional activity of defenders and representatives of persons. The authors reviewed all the opportunities provided by law to interfere in the defenders' and representatives' lawful activity of legal assistance. The authors concludes on the circumstances that lead to interference in the lawful activities of a defender or a representative of a person, namely: insufficient attention of the state to address problems in this area; law enforcement officers and court employees have the preferential opportunity to violate the legal rights and guarantees of advocates during their official activities, and, in particular, the recent legislative definition of interference in the the defenders' and representatives' lawful activity of legal assistance as an offense with a very low level of public danger. Conclusion of the study. Therefore, the authors propose to transfer the misdemeanors, which are provided for in Part 1 and Part 2 of Article 397 of the Criminal Code of Ukraine, to the category of crimes by adding to the sanctions of Part 1 and Part 2 of Article 397 of the Criminal Code of Ukraine, imprisonment for up to three years as an alternative main punishment. Practical implications. This proposal can be used by the National Association of Advocates of Ukraine to develop measures to strengthen the responsibility for violating the guarantees of advocacy. Value/originality. This study is an original proposal to solve the

current problem of the interference in the defenders' and representatives' lawful activity of legal assistance, after transfer of criminal offense, which is provided by Article 397 of the Criminal Code of Ukraine, from the category of crimes to the category of misdemeanors.

1. Вступ

Внаслідок останнього за часом реформування Кримінального Кодексу України [21] (далі – КК), що було здійснено Законом України від 22.11.2018 р. № 2617-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» [6], який набрав чинності 01.07.2020 р., в КК запроваджено поняття кримінального правопорушення, що охопило всі кримінально карані діяння, які стали поділятися на злочини та кримінальні проступки.

Спільну кримінально-правову природу злочину та кримінального проступку як підвидів однієї юридичної категорії – кримінального правопорушення підтверджує велика кількість статей КК, які викладені комбіновано і включають в себе як склад злочину, так і склад кримінального проступку [12, с. 89].

Оскільки відповідно до ст. 12 КК вид кримінального правопорушення визначається видом та розміром основного покарання чи/та штрафу, яке санкція статті КК встановлює за кримінальне правопорушення, яке передбачено даною статтею (частиною, пунктом статті), то саме за цим принципом відбувся розподіл кримінальних правопорушень, які належать до розділу XVIII КК «Кримінальні правопорушення проти правосуддя» [21], на види. Внаслідок реформування 34 статей розділу XVIII КК «Кримінальні правопорушення проти правосуддя» були розподілені наступним чином: 22 статті передбачають кримінальну відповідальність за злочини, 8 статей передбачають кримінальну відповідальність за кримінальні проступки, 4 статті передбачають кримінальну відповідальність за комбіновані кримінальні правопорушення, які мають варіанти складу кримінального правопорушення і у вигляді злочинів, і у вигляді кримінальних проступків [12, с. 90]. Відповідно до санкції ст. 397 КК, яка передбачає кримінальну відповідальність за втручання в діяльність захисника чи представника особи по наданню правової допомоги, передбачені вище

згаданою статтею кримінально протиправні діяння були віднесені до кримінальних проступків з 01.07.2020 р. [12, с. 91].

Необхідно звернути увагу на те, що кримінальний проступок вважається діянням, яке має нижчий ступінь суспільної небезпечності, ніж злочин, заподіює істотну шкоду інтересам фізичної чи юридичної особи, суспільства, держави або міжнародного правопорядку, а не значну шкоду, як злочин [11, с. 170]. Через те розподіл кримінальних правопорушень на види чітко вказує на той ступінь суспільної небезпечності, який будь-яке з кримінальних правопорушень має на думку законодавця на даний час.

Зараз є досить актуальним розгляд і вирішення проблемних питань, пов'язаних з упередженням посягання на конституційні права та свободи як адвоката – на здійснення незалежної професійної діяльності, так і його клієнта (в тому числі затриманого, підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого) – на захист і встановлений законом порядок забезпечення реалізації цього права при здійсненні правосуддя. Ст. 397 КК [21] криміналізує втручання в діяльність захисника чи представника особи, тобто вчинення у будь-якій формі перешкод до здійснення правомірної діяльності захисника чи представника особи по наданню правової допомоги або порушення встановлених законом гарантій їх діяльності та професійної таємниці, з чого випливає, що вона виконує роль кримінально-правового засобу захисту правомірної професійної діяльності захисника чи представника особи від втручань.

Незважаючи на досить прогресивні нормативно-правові акти у сфері захисту інституту адвокатури, останнім часом почастишали випадки незаконних дій проти адвокатів, у тому числі з боку правоохоронних органів. Як свідчить офіційна статистика, надана Офісом Генерального прокурора, саме втручання у діяльність захисника чи представника особи є найбільш поширеним кримінальним правопорушенням серед правопорушень відносно адвокатів [1, с. 106]. З наведених даних за період із 2015 року по теперішній час за ст. 397 КК України було внесено відомості до ЄРДР про вчинення кримінальних правопорушень щодо адвокатів 1304 разів та не було жодного року, у якому відомості про вчинення кримінальних правопорушень, які передбачені ст. 397 КК, щодо адвокатів, не вносились до ЄРДР [27].

Але не зважаючи на наявність постійної проблеми втручання у діяльність захисника чи представника особи по наданню правової допомоги, законодавець суттєво змінив оцінку суспільної небезпечності даного кримінально протиправного посягання у сторону зменшення ступеня його суспільної небезпечності шляхом переведу даного кримінального правопорушення із категорії злочинів до категорії кримінальних проступків під час реформування КК 01.07.2020 р. Тому оцінка доцільності переведу кримінального правопорушення, яке передбачено ст. 397 КК [21], із категорії злочинів до категорії кримінальних проступків, є важливою для вирішення проблеми захисту інституту адвокатури, дотримання прав і гарантій діяльності адвокатів з боку правоохоронних органів.

Метою дослідження є оцінка доцільності переведу кримінального правопорушення, яке передбачено ст. 397 КК [21], із категорії злочинів до категорії кримінальних проступків під кутом зору впливу цього переведу на стан захищеності правомірної діяльності захисника чи представника особи від втручання.

Методологія. У даному дослідженні автори використовували логічний метод, метод семантичного аналізу, також порівняльно-правовий метод.

Аналіз досліджуваного питання. Стаття 397 КК виникла одночасно зі створенням чинного КК [21] в 2001 році і її об'єктом завжди була правомірна діяльність захисника чи представника особи по наданню правової допомоги. У вітчизняній науці проблему захисту правомірної діяльності захисника чи представника особи по наданню правової допомоги від втручання досліджували Сміх В. В. [26], Багіров С. Р. [2], Заборовский В. В. [5], Бущенко А. П. [3], Карпова Н. Ю. [16], Корчева Т. В. [20], Яновська О. Г. [30] та ін.

Слід згадати, що правомірна діяльність захисника чи представника особи по наданню правової допомоги завжди протікала у рамках українського процесуального законодавства. Відповідно до українського процесуального законодавства представник особи має в кримінальному провадженні процесуальний статус сторони, якщо є законним представником відповідно до п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК України [22] (далі КПК) та процесуальний статус учасника, якщо є представником (п. 25 ч. 1 ст. 3 КПК [22]); у провадженні у справах про адміні-

стративні правопорушення – процесуальний статус представника чи законного представника (ст. 270 КУпАП [17]); у адміністративному провадженні – процесуальний статус представника, яким може бути лише адвокат (ч. 2 ст. 16 КАСУ [18]); у цивільному процесі – процесуальний статус представника, яким може бути лише адвокат, чи законного представника (ст.ст. 60, 61 ЦПК України [29]); у господарському процесі – процесуальний статус представника, яким може бути лише адвокат, чи законного представника (ст. 58 ГПК України [4]). Усі види представників об'єднує лише виконання ними функції представництва, яке полягає в охороні законних прав і інтересів особи, яку вони представляють, не спрямована на захист від можливого чи вже наявного обвинувачення чи підозри. Виключенням з цього правила є представник юридичної особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження [13, с. 270]. На відміну від законного представництва, яке стосується недієздатних осіб і засновано на принципі спорідненості між представником та недієздатною особою, яку він представляє, представництво є діяльністю професійних адвокатів.

Відповідно до українського процесуального законодавства захисник в кримінальному провадженні може бути тільки адвокатом і має процесуальний статус сторони (п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК [22]); у провадженні у справах про адміністративні правопорушення – процесуальний статус захисника (ст. 271 КУпАП [17]). Ч. 3 ст. 131-2 Конституції України [19] визначає, що виключно адвокат здійснює захист від кримінального обвинувачення. Також право адвоката мати процесуальний статус захисника у кримінальному процесі встановлено у ч. 5 ст. 1, п. 3 ч. 1 ст. 19 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [7], де зазначається, що захист є одним з видів адвокатської діяльності. Усі захисники у кримінальному процесі виконують функцію захисту. Н. Ю. Карпова вважає, що функція захисту – це вид адвокатської діяльності, що полягає в захисті особи, яка має право на захист, діяльності, яка сприяє його здійсненню [10, с. 91]. Важливим є те, що українське законодавство надає право бути захисником професійним адвокатам, що робить правомірну діяльність захисника найбільш розповсюдженим і важливим видом адвокатської діяльності.

З вищевикладеного випливає висновок, що кримінально-правова охорона від втручання правомірну діяльність захисника чи представ-

ника особи по наданню правової допомоги статтею 397 КК [21] насамперед охороняє професійну діяльність адвокатів. Існування та практичне застосування даної статті КК потрібні адвокатській спільноті України і повинні усувати перешкоди для її діяльності.

Про наявність таких перешкод для незалежності адвокатури та безперешкодної адвокатської діяльності розповіла голова НААУ, РАУ Лідія Ізовітова під час виступу на Всеукраїнському форумі «Україна 30. Розвиток правосуддя» в березні даного року. Вона заявила, що «законом заборонено здійснювати втручання в адвокатську діяльність і адвокатську таємницю, проте щоденно ми маємо факти цього втручання» [8].

Така ситуація не могла не викликати занепокоєння у колах українських адвокатів, які покладають свої сподівання на кримінально-правову охорону своєї професійної діяльності від втручань, що підкреслила Л. Ізовітова, наголошуючи, що адвокати вважають за необхідне посилити відповідальність за порушення гарантій адвокатської діяльності [8]. Під час засідання Комітету НААУ із захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності, що відбулося 29.07.2021, ініціювали збір інформації з-поміж рад адвокатів регіонів щодо проведених обшуків, оглядів володіння адвокатів, приміщень, де здійснюється адвокатська діяльність [28]. Проте українські законодавці пішли у протилежному бажаному адвокатською спільнотою напрямку, послабивши відповідальність за порушення прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності шляхом переведу кримінального правопорушення, яке передбачено ст. 397 КК [21], із категорії злочинів до категорії кримінальних проступків.

Невирішені раніше частини проблеми. Отже, станом на 2021 рік лише за квітень-червень 2021 року Національна асоціація адвокатів України зафіксувала 52 випадки втручання в правомірну діяльність адвокатів України [24], але з точки зору українських законодавців, з другого півріччя 2020 року кількість таких діянь і їх суспільна небезпечність суттєво зменшились, через що ці діяння були з категорії злочинів переведені до категорії кримінальних проступків. Така ситуація викликає наступні питання: Які форми втручання в діяльність захисника чи представника особи по наданню правової допомоги охоплюються складом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 397 КК? Яким є місце кримінального правопорушення, передба-

ченого ст. 397 КК, в правозастосовній практиці відповідно до офіційних статистичних даних щодо кримінальних правопорушень у сфері втручання в правомірну діяльність захисника чи представника особи по наданню правової допомоги? Як перехід кримінального правопорушення, передбаченого ст. 397 КК, із категорії злочинів до категорії кримінальних проступків впливає на захист правомірної діяльності захисника чи представника особи по наданню правової допомоги від втручання в сьогодні?

2. Аналіз форм кримінально протиправного діяння, яке передбачено ст. 397 КК

Наступним завданням даного дослідження буде встановлення форм втручання в діяльність захисника чи представника особи, які охоплюються складом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 397 КК [10, с. 112]. Встановити їх допоможуть напрацювання науковців та ретельний аналіз українського законодавства.

Суб'єктами, які відповідно до закону здійснюють правомірну діяльність по наданню правової допомоги, можуть бути тільки визначені в диспозиції ст. 397 КК захисник та представник особи, вони ж мають статус потерпілих. Слід звернути увагу на те, що відповідно до диспозиції ст. 397 КК під кримінально-правову охорону ставлять не будь-яку, а лише правомірну діяльність захисника чи представника особи, тобто таку, яка проходить у рамках процесуальних відносин і дуже детально регламентується українським законодавством. Оскільки поняття «захисник» та «представник особи» визначають процесуальний статус особи та на практиці найчастіше такий статус отримують адвокати, то українське законодавство, яке регламентує правомірну діяльність захисника чи представника особи, складається з процесуального законодавства та законодавства, яке регулює інститут адвокатури в Україні. В юридичній практиці правомірна діяльність захисника чи представника особи по наданню правової допомоги реалізується у встановленому законом порядку шляхом застосування не заборонених законом засобів захисником чи представником особи під час провадження [14, с. 214]. Згідно з ч. 1 ст. 397 КК, об'єктивна сторона кримінального правопорушення проявляється у вчиненні в будь-якій формі перешкод до здійснення правомірної діяльності захисника чи пред-

ставника особи з надання правової допомоги [15, с. 202]. Головною частиною правомірної діяльності захисника чи представника особи з надання правової допомоги є процесуальна діяльність захисника чи представника особи, яка потребує взаємодії захисника чи представника особи з службовими особами правоохоронних органів та суду, які відповідно до своїх службових обов'язків повинні створити сприятливі умови для правомірної діяльності захисника чи представника особи [10, с. 103]. Фактично вони під час своєї службової діяльності мають переважні можливості втрутитися в діяльність захисника, представника особи або адвоката свідка або порушуючи ті правові норми КПК [22], КК [21], КУпАП [17], ЦПК [29], ГПК [4], Закон України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» [7] та інших Законів України, відомчих інструкцій, положень, наказів, які регламентують правомірну діяльність захисника, представника особи по наданню правової допомоги або використовуючи «білі плями» та неузгодженості в законодавстві, яке регламентує правомірну діяльність захисника, представника особи, адвоката свідка по наданню правової допомоги [10, с. 109]. Тому для встановлення форм втручання в діяльність захисника чи представника особи, які охоплюються складом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 397 КК [21], необхідно проаналізувати усі правові норми, порушення яких службовими особами правоохоронних органів та суду виражається у вчиненні перешкод до здійснення правомірної діяльності захисника з надання правової допомоги. Оскільки переважна більшість захисників та представників особи належать до адвокатів і користуються своїми професійними правами і гарантіями у своїй діяльності, то логічно почати з тих правових норм, які регламентують професійні права адвокатів та законні гарантії їх діяльності.

В Україні діяльність інституту адвокатури регламентовано, насамперед, Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 р. № 5076-VI [7], який містить перелік професійних прав адвокатів та законних гарантій їх діяльності. Адвокат має встановлені ст. 20 Законом України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» професійні права, до яких належать: право на звертання з адвокатськими запитами до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, підприємств, установ, органі-

зацій, громадських об'єднань, а також до фізичних осіб (за згодою таких фізичних осіб), право на представництво і захист прав, свободи та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у суді, органах державної влади та органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності, громадських об'єднаннях, перед громадянами, посадовими і службовими особами, до повноважень яких належить вирішення відповідних питань в Україні та за її межами; право на ознайомлення на підприємствах, в установах і організаціях з необхідними для адвокатської діяльності документами та матеріалами, крім тих, що містять інформацію з обмеженим доступом; право на складання заяви, скарги, клопотання, інші правові документи та подання їх у встановленому законом порядку; право на доповідання клопотань та скарг на прийомі в посадових і службових осіб та відповідно до закону одержання від них письмових мотивованих відповідей на ці клопотання і скарги; право на присутність під час розгляду своїх клопотань і скарг на засіданнях колегіальних органів та давання пояснень щодо суті клопотань і скарг; право на збирання відомостей про факти, що можуть бути використані як докази, в установленому законом порядку запитування, отримання і вилучення речей, документів, їх копій, ознайомлення з ними та опит осіб за їх згодою; право на застосування технічних засобів, у тому числі для копіювання матеріалів справи, в якій адвокат здійснює захист, представництво або надає інші види правової допомоги, фіксування процесуальних дій, в яких він бере участь, а також хід судового засідання в порядку, передбаченому законом; право на посвідчення копій документів у справах, які він веде, крім випадків, якщо законом встановлено інший обов'язковий спосіб посвідчення копій документів; право на одержання письмові висновки фахівців, експертів з питань, що потребують спеціальних знань; право на користування іншими правами, передбаченими цим Законом та іншими законами [7].

Юридичні гарантії діяльності українських адвокатів сформульовані в ст. 23 Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність», яка в унісон із ст. 397 КК забороняє будь-які втручання і перешкоди здійсненню адвокатської діяльності і конкретизує це в конкретних видах заборон: вимагати від адвоката чи його помічників надання відомостей, що становлять адвокатську таємницю, проведення огляду, роз-

голошення, витребування чи вилучення документів, пов'язаних із здійсненням адвокатської діяльності, залучати адвоката до конфіденційного співробітництва під час проведення оперативно-розшукових заходів чи слідчих дій, якщо таке співробітництво буде пов'язане або може призвести до розкриття адвокатської таємниці, втручання у приватне спілкування адвоката з клієнтом чи в правову позицію адвоката, внесення подання слідчим, прокурором, а також винесення окремої ухвали (постанови) суду щодо правової позиції адвоката у справі, ототожнення адвоката з клієнтом, притягнення адвоката до відповідальності за його висловлювання у справі, у тому числі ті, що відображають позицію клієнта, заяви у засобах масової інформації, якщо при цьому не порушуються професійні обов'язки адвоката, притягнення до кримінальної чи іншої відповідальності адвоката (особу, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю) або погроза застосуванням відповідальності у зв'язку із здійсненням ним адвокатської діяльності згідно із законом [7]. Ст. 23 Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» гарантує адвокату рівність прав з іншими учасниками провадження, дотримання засад змагальності і свободи в наданні доказів та доведенні їх переконливості, ставить під охорону держави життя, здоров'я, майно, честь і гідність адвоката та членів його сім'ї [7]. Але найважливішою гарантією для незалежності професійної діяльності адвоката є гарантія захисту від кримінального переслідування в зв'язку з професійною діяльністю. І така гарантія передбачена в п. 3, п. 12, п. 13 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» – орган або посадові особи, які затримали адвоката або застосували до нього запобіжний захід, зобов'язані негайно повідомити про це відповідну раду адвокатів регіону, повідомлення про підозру адвоката у вчиненні кримінального правопорушення може бути здійснене виключно Генеральним прокурором, його заступником, прокурором АРК, області, міста Києва та міста Севастополя, проведення стосовно адвоката оперативно-розшукових заходів чи слідчих дій, що можуть проводитися виключно з дозволу суду, здійснюється на підставі судового рішення, ухваленого за клопотанням Генерального прокурора, його заступників, прокурора АРК, області, міста Києва та міста Севастополя [7]. Ч. 2 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» встановлює осо-

бливості проведення окремих слідчих дій та заходів забезпечення кримінального провадження стосовно адвоката [7]. Усі ці заборони і гарантії були розроблені законодавцем з однією метою – уникнути незаконного втручання в діяльність адвоката, ймовірність якого особливо висока, коли адвокат виступає в процесуальному статусі захисника чи представника, тому ми повинні вважати порушення розглянутих вище заборон і гарантій стосовно адвоката, який виступає в процесуальному статусі захисника чи представника, незаконним втручанням в його діяльність. Слідчий може порушити кримінальну справу проти адвоката-захисника чи представника особи у зв'язку з наданням правової допомоги чи за його висловлювання у справі чи погрожувати порушенням такої кримінальної справи чи проводити стосовно адвоката оперативно-розшукові заходи чи слідчі дії без дозволу суду всупереч п. 14, п. 3 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» [7]. Слідчий суддя, слідчий чи прокурор можуть перешкоджати правомірної діяльності захисника чи представника шляхом внесення подання слідчим, прокурором чи суддею окремої ухвали суду щодо правової позиції адвоката-захисника чи представника особи у справі чи втручання у правову позицію адвоката, що заборонено п. 10, п. 11 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» [7].

Після розгляду прав адвоката, що впливають із його професійної діяльності і однакові в усіх видах процесу, ми переходимо до прав адвоката, що впливають з його процесуального статусу захисника чи представника в кримінальному судочинстві. Адвокат у процесуальному статусі захисника у кримінальному процесі має усі надані захиснику ч. 5 ст. 46 КПК права: право брати участь у проведенні допиту та інших процесуальних діяч, що проводяться за участю підозрюваного, обвинуваченого, право до першого допиту підозрюваного мати з ним конфіденційне побачення без дозволу слідчого, прокурора, суду, право на такі ж побачення без обмеження кількості та тривалості після першого допиту [22]. Інші права адвоката-захисника сформульовані у ч. 4 ст. 46 КПК як тотожні процесуальним правам підозрюваного, обвинуваченого, захист якого він здійснює, за винятком процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним, обвинуваченим і не може бути доручена захиснику [22]. Згідно з ч. 3 ст. 42 КПК, до таких процесуальних прав належать права: вимагати

перевірки обґрунтованості затримання; збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази; брати участь у проведенні процесуальних дій і під час їх проведення ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу; застосовувати з додержанням вимог КПК технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь. заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, відводи; ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому ст. 221 КПК, та вимагати відкриття матеріалів згідно зі ст. 290 КПК; одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення; оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому КПК; вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом [22]. Ч. 4 ст. 42 КПК додає обвинуваченому додаткові процесуальні права, які пов'язані з участю обвинуваченого у судовому розгляді [22].

Слідчий чи прокурор можуть порушити ст.ст. 221, 290 КПК [22] шляхом безпідставної відмови у наданні захиснику чи представнику особи необхідних для виконання ними своїх повноважень документів або іншої інформації. Слідчий суддя самостійно чи у змові з слідчим чи прокурором може неправомірно позбавити захисника чи представника особи права захищати особу або представляти її інтереси в суді шляхом постановлення постанови про відвід захисника чи представника особи без законних підстав. Слідчий може порушити п. 3 ч. 3 ст. 42 КПК шляхом неправомірного обмеження побачень вже допущеного до справи захисника з підзахисним чи присутності захисника при допиті підозрюваного і обвинуваченого, при слідчих діях з їх участю [22]. Керівник пенітенціарної установи може порушити ст. 43 КПК України [22], ч. 2 ст. 8, ч. 3 ст. 110 КВК України [23] шляхом неправомірного обмеження побачень вже допущеного до справи захисника з засудженим. Слідчий, прокурор чи слідчий суддя можуть не викликати захисника чи представника для участі в процесуальній дії, у якій він повинен брати участь, всупереч ст.ст. 133, 134 КПК [22]. Слідчий може не допустити захисника до місця проведення обшуку чи вилучення речей і документів всупереч ч. 4 ст. 46, ч. 1 ст. 236 КПК [22].

Слідчий чи прокурор можуть не розглянути клопотання захисника чи представника особи в триденний строк всупереч ст. 220 КПК [22]. Слідчий може допитати адвоката-захисника чи представника особи як свідка всупереч п. 2 ч. 2 ст. 62 КПК [22] та п. 2 ч. 2 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» [7]. Слідчий може без санкції прокурора незаконно втрутитись у приватне спілкування захисника з підзахисним чи представника особи з особою, чий інтерес він представляє. Втручання в приватне спілкування можливо в формах аудіо-, відеоконтроля захисника чи представника особи; арешту, огляду і виїмки кореспонденції захисника чи представника особи; зняття інформації, яка стосується правомірної діяльності захисника чи представника особи з надання правової допомоги з транспортних телекомунікаційних мереж; зняття інформації, яка стосується правомірної діяльності захисника чи представника особи з надання правової допомоги, з електронних інформаційних систем та ін. [22]. Необхідно зауважити, що ч. 5 ст. 258 КПК забороняє втручання у приватне спілкування захисника з підозрюваним, обвинуваченим, засудженим, виправданим [22]. Слідчий суддя може неправомірно обмежити участь захисника чи представника особи у судовому розгляді, не надавши йому можливості допитувати осіб, яких мають допитувати в суді чи виступати в судових дебатах, всупереч ст.ст. 351, 352, 353, 354, 364 КПК [22]. Слідчий суддя може не надати захиснику час для ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, коли це необхідно за ст.ст. 338, 339 КПК [22].

Зміст та обсяг процесуальних прав захисника, який захищає особу, яка притягається до адміністративної відповідальності встановлені ч. 1 ст. 271 КУпак, згідно з якою захисник має право знайомитися з матеріалами справи; заявляти клопотання; за дорученням особи, яка його запросила, від її імені подавати скарги на рішення органу (посадової особи), який розглядає справу, а також має інші права, передбачені законами України [17].

Обсяг і зміст процесуальних прав представника в кримінальному провадженні залежить від того учасника кримінального провадження, якого він представляє, і аналогічні правам даного учасника, за виключенням тих прав, які учасник кримінального провадження може реалізувати тільки особисто.

Обсяг і зміст процесуальних прав представника в адміністративному судочинстві тотожний процесуальним правам та обов'язкам особи, яку він представляє в суді, відповідно до ч. 1 ст. 60 КАСУ [18], аналогічно дане питання вирішено в цивільному процесі (ч. 1 ст. 64 ЦПК України [29]), та господарському процесі (ч. 1 ст. 61 ГПК України [4]).

Окреме питання становить порушення професійної таємниці, яке через його важливість окремо виділено в диспозиції ст. 397 КК [21] і полягає в діях, спрямованих на незаконне одержання відомостей, які належать до професійної таємниці, розголошення відомостей, які належать до професійної таємниці. Працівники правоохоронних органів та суду можуть порушити професійну таємницю захисника шляхом огляду, вилучення чи розголошення документів, пов'язаних з виконанням адвокатом його обов'язків, без його згоди всупереч ч. 6 ст. 46, ст. 161 КПК [22], п. 4 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» [7]. Слід зауважити, що професійна таємниця представника особи охороняється від огляду, вилучення чи розголошення документів, пов'язаних з виконанням представником особи його обов'язків, без його згоди, лише п. 4 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» [7].

Усі розглянуті вище перешкоди для правомірної діяльності захисника чи представника особи з надання правової допомоги полягають в порушенні норм процесуального законодавства і Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» [7] працівниками правоохоронних органів та суду, які відповідно до своїх службових обов'язків повинні дотримуватись норм процесуального законодавства і Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» [7] у власній службовій діяльності. Лише працівники правоохоронних органів та суду, які займаються процесуальною діяльністю, мають можливість створити розглянуті вище перешкоди для правомірної діяльності захисника чи представника особи з надання правової допомоги, з чого випливає належність кримінального правопорушення, яке передбачено ст. 397 КК [21], до службових кримінальних правопорушень. Службові кримінальні правопорушення належать до кримінальних правопорушень з підвищеним рівнем суспільної небезпечності.

3. Аналіз офіційних статистичних даних щодо кримінальних правопорушень, які передбачені ст. 397 КК, за 2015–2021 роки

Відповідно до офіційної статистики, наданої Офісом Генерального прокурора, за період із 2015 року по теперішній час за ст. 397 КК було внесено відомості до ЄРДР про вчинення кримінальних правопорушень щодо адвокатів 1304 разів [27].

Так, у 2015 році за ст. 397 КК внесено до ЄРДР кримінальних проваджень – 128, з них до суду скеровано з обвинувальним актом 0 кримінальних проваджень, що становить 0% [27].

У 2016 році за ст. 397 КК внесено до ЄРДР кримінальних проваджень – 182, з них до суду скеровано з обвинувальним актом 0 кримінальних проваджень, що становить 0% [27].

У 2017 році за ст. 397 КК внесено до ЄРДР кримінальних проваджень – 229, до суду скеровано з обвинувальним актом 0 кримінальних проваджень, що становить 0% [27].

У 2018 році за ст. 397 КК внесено до ЄРДР кримінальних проваджень – 237, до суду скеровано з обвинувальним актом 1 кримінальне провадження, що становить менше 1% [27].

У 2019 році за ст. 397 КК внесено до ЄРДР кримінальних проваджень – 242, до суду скеровано з обвинувальним актом 0 кримінальних проваджень, що становить 0% [27].

У першій половині 2020 року за ст. 397 КК внесено до ЄРДР кримінальних проваджень – 101, до суду скеровано з обвинувальним актом 0 кримінальних проваджень, що становить 0% [27].

01.07.2020 року відповідно до Закону України від 22.11.2018 р. № 2617-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» [6], кримінальне правопорушення, яке передбачено ст. 397 КК, було переведено із категорії злочинів до категорії кримінальних проступків.

У другій половині 2020 року відбувся зріст внесення до ЄРДР кримінальних проваджень за ст. 397 КК – 123, до суду скеровано з обвинувальним актом 0 кримінальних проваджень, що становить 0% [27].

У першій половині 2021 року за ст. 397 КК внесено до ЄРДР кримінальних проваджень – 62, до суду скеровано з обвинувальним актом 0 кримінальних проваджень, що становить 0% [27].

Усі вищенаведені дані були отримані від Офісу Генерального прокурора. Якщо подивитися на статистику втручань в правомірну діяльність захисника або представника особи з іншої сторони – сторони адвокатів, які виступають в ролі потерпілих від цих втручань, то побачимо, що, хоча на відміну від централізованої офіційної статистики прокуратури, зібрані НААУ статистичні дані носять дещо фрагментарний характер, вони більш наочно, «зсередини» показують досліджувану проблему. Ми розглянемо стан справ після 01.07.2020 року.

03.03.2021 Голова НААУ, РАУ Лідія Ізовітова під час виступу на Всеукраїнському форумі «Україна 30. Розвиток правосуддя» оприлюднила найбільш типові способи втручання в адвокатську діяльність, які вчиняють працівники правоохоронних органів всупереч законодавчій забороні. Ідеться про порушення адвокатської таємниці, незаконні обшуки адвокатів, негласні слідчі дії стосовно адвокатів, ототожнення адвоката з клієнтом та вчиненим ним злочином, порушення принципу рівності прав адвоката з іншими учасниками судового провадження, адвокатів підозрюють у вчиненні незаконних дій, які полягають у наданні правничої допомоги клієнтам. Тобто, законна професійна діяльність адвоката прирівнюється до незаконної [8]. Найбільш відомий приклад втручання правоохоронних органів в правомірну діяльність захисників – справа адвокатів Шевкопляс М.П., Володимирської О.М., Логвинського Г.В., у зв'язку з якою 5 серпня 2020 року Рада адвокатів України ухвалила рішення № 51 «Про звернення до українських та міжнародних інституцій з приводу втручання в адвокатську діяльність». Як відомо, 01 червня 2017 року НАБУ було відкрито кримінальне провадження № 521700000000361 за ознаками кримінальних порушень, передбачених ч. 2 ст. 28, ч. 2 ст. 364, ч. 5 ст. 191, ч. 3 ст. 209, ч. 1 ст. 357 КК. На переконання членів Ради адвокатів України правоохоронні органи намагаються таким чином покарати вищезгаданих адвокатів за юридичне сприяння клієнту у реалізації законного права на звернення до ЄСПЛ та забезпечення виконання рішення найвищої судової інстанції, що, в свою чергу, є підтвердженням протиправності дій з боку правоохоронних органів, спрямованих на втручання правоохоронних органів в правомірну діяльність захисників [25].

12.04.2021 голова Національної асоціації адвокатів та Ради адвокатів України Лідія Ізовітова заявила на Міжнародній науково-прак-

тичній конференції «Антикорупційні органи: проблеми становлення, розвитку та взаємодії» про те, що за 2 роки роботи Вищого антикорупційного суду (далі – ВАКС) Рада адвокатів України подала понад 40 звернень до органів державної влади та міжнародних професійних інституцій на діяльність суддів цього суду. Випадком свавілля ВАКС у НААУ вважають заяву колегії суддів ВАКС у кримінальній справі, де було повідомлено про можливість зміни запобіжного заходу обвинуваченим у зв'язку із позицією захисників у справі, які, на думку колегії, «заважають» суду розглядати кримінальне провадження [9].

Також відповідно до даних Національної асоціації адвокатів України у квітні-червні 2021 року до рад адвокатів регіонів надійшло 110 повідомлень про обшуки та затримання адвокатів, при цьому із 52 випадків затримань та обшуків адвокатів у 2 кварталі 2021 року, що відбулися в Україні без повідомлення рад адвокатів, 46 – в Київській області [24].

З наведених даних ми бачимо, що втручання в правомірну діяльність захисника або представника особи завжди було «важким злочином» для доведення розслідування по ньому до стадії скерування до суду з обвинувальним актом, але останнім часом (після кримінальної реформи 01.07.2020 р.) відбувається явне загострення ситуації з втручаннями в правомірну діяльність адвокатів по наданню правової допомоги, тому можливо припустити, що перевід втручання в правомірну діяльність захисника або представника особи по наданню правової допомоги із категорії злочинів до категорії кримінальних проступків викликав у деяких працівників правоохоронних органів та суду легковажне відношення до дотримання законних прав і гарантій діяльності адвокатів у своїй службовій діяльності.

4. Висновки

З вищевикладеного випливає висновок, що втручання в правомірну діяльність захисника або представника особи завжди було «важким злочином» для доведення розслідування по ньому до стадії скерування до суду з обвинувальним актом через те що кримінальне правопорушення, яке передбачено ст. 397 КК [21], як це було доведено в даному дослідженні, належить до службових кримінальних правопорушень, переважні можливості вчинення яких мають працівники правоохоронних

органів та суду у своїй службовій діяльності. Тому перевід втручання в правомірну діяльність захисника або представника особи по наданню правової допомоги із категорії злочинів до категорії кримінальних проступків викликав загострення ситуації з втручаннями в правомірну діяльність адвокатів по наданню правової допомоги в Україні.

Автори пропонують відповідаючий чинному українському кримінальному законодавству шлях для виправлення цієї прикрої ситуації у вигляді переведу втручання в правомірну діяльність захисника або представника особи по наданню правової допомоги із категорії кримінальних проступків до категорії злочинів, що підвищить рівень відповідальності злочинців, поверне наявність судимості після відбування покарання в злочинців, які вчинили кримінальне правопорушення, яке передбачено ст. 397 КК [21], що буде слугувати попереджуючим фактором.

Оскільки відповідно до ст. 12 КК вид кримінального правопорушення визначається видом та розміром основного покарання чи/та штрафу, яке санкція статті КК встановлює за кримінальне правопорушення, яке передбачено даною статтею (частиною, пунктом статті) [21], то автори пропонують перевести кримінальні проступки, які передбачені ч. 1 і ч. 2 ст. 397 КК [21], до категорії нетяжких злочинів шляхом додавання в санкції ч. 1 і ч. 2 ст. 397 КК [21], позбавлення волі на строк до трьох років як альтернативного основного покарання.

Список літератури:

1. Бабенко А. М., Федорончук І. В. Втручання у діяльність захисника чи представника особи: кримінологічний і кримінально-процесуальний виміри. *Юридичний Бюлетень*. 2020. Випуск 15. С. 104–111.
2. Багіров С. Р. Проблеми визначення змісту об'єкта втручання в діяльність захисника чи представника особи (ст. 397 КК України) // Новітні кримінально-правові дослідження – 2015. Миколаїв : Іліон, 2015. С. 13–16.
3. Бушенко А. П. Проти катувань: українське законодавство та практика в світі стандартів КПК. Київ : Юрінком Інтер, 2005. С. 25.
4. Господарський процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>
5. Zaborovsky V.V. Legal analysis of certain aspects of the right to counsel lawyer request. *Eurasian Advocacy*. 2014. № 2(9). Р. 48–51.
6. Закон України від 22.11.2018 р. № 2617-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#Text>

7. Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI “Про адвокатуру та адвокатську діяльність”. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
8. Ізовітова Л. Щоденно ми маємо факти втручання в адвокатську діяльність. Газета «Закон и Бизнес» від 03.03.2021. URL: https://zib.com.ua/ua/146899-schodenno_mi_maemo_fakti_vtruchannya_v_advokatsku_diyalnist_.html
9. Ізовітова озвучила проблеми порушення прав адвокатів суддями ВАКС. Газета «Закон и Бизнес» від 12.04.2021. URL: https://zib.com.ua/ua/147333-izovitova_ozvuchila_problemi_porushennya_prav_advokativ_sudd.html
10. Карпова Н. Ю. Злочини проти правосуддя, які пов’язані з обмеженням права особи на захист : дис. канд. юрид. наук. Київ, 2018. 367 с.
11. Карпова Н. Ю. Кваліфікація злочинів проти правосуддя. Курс лекцій : навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 180 с.
12. Karpova Nataliya. Changes in the system of criminal offences against justice in the Criminal Code of Ukraine due to the reforming the Criminal Code of Ukraine in 2020 // International Scientific Conference Innovation in Science: Global Trends and Regional Aspect: Conference Proceedings, March 12-13, 2021. Riga, Latvia : «Baltija Publishing». 260 pages. P. 89–93.
13. Karpova N. Y. Criminal protection of legal person proceeded against has the right to be represented. Law Rewiew of Kyiv University of Law. 2017. № 2. P. 267–272.
14. Karpova N. Y. The peculiarities of the elements essential to the offence, which is provided by the article 397 of Criminal Code of Ukraine. The elements essential to the offence: the problem questions: materials of scientific conference (Kyiv, March 21, 2008). *Bulletin of the Academy of Advocacy of Ukraine*. 2009. № 1(14). P. 289–292.
15. Karpova N. Y. The peculiarities of defining the special subject of the offence, which is provided by part 2 of the article 398 of Criminal Code of Ukraine. “Urgent problems of law on the modern stage of statehood development”: materials of International research and practice conference (Lublin, Republic of Poland, October 20-21, 2017). Baltija Publishing. P. 201–204.
16. Karpova N. Y. The peculiarities of the definition of trespassed because of being violated from the right to be defended. Law Rewiew of Kyiv University of Law. 2016. № 4. P. 336–340.
17. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
18. Кодекс Адмістративного Судочинства України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
19. Конституція України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
20. Корчева Т. В. Щодо питання забезпечення права на захист особи у кримінальному провадженні за новим Кримінальним процесуальним кодексом України. *Теорія і практика правознавства*. 2013. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013_1_23
21. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

22. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651%D0%B0-17#Text>
23. The Criminal Executive Code of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15?lang=en#Text>
24. Найбільше гарантії адвокатів порушують у Київській області – статистика НААУ. Газета «Закон и Бизнес» від 27.07.2021. URL: https://zib.com.ua/148495-naybilshe_garantii_advokativ_porushuyut_u_kiivskiy_oblasti_.html
25. Рішення НААУ РАУ № 51 «Про звернення до українських та міжнародних інституцій з приводу втручання в адвокатську діяльність» від 05.08.2020 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2020-08-05-r-shennya-rau-51_5f48a1b2ad160.pdf
26. Сміх В. В. Кримінальна відповідальність за порушення права особи на правову допомогу : дис. канд. юрид. наук. Львів, 2011. 232 с.
27. Statistical information on registered criminal offenses and the results of their pre-trial investigation. Office of the Attorney General. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/1stat>
28. У НААУ збирають інформацію щодо обшуків у адвокатів. Газета «Закон и Бизнес» від 30.07.2021. URL: https://zib.com.ua/ua/148526-u_naau_zbirayut_informaciyu_schodo_obs_hukiv_u_advokativ.html
29. Цивільний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
30. Яновська О. Протестна діяльність адвоката в кримінальному провадженні (окремі питання правозастосування). Харків : Фактор, 2013.

References:

1. Babenko A. M., Fedoronchuk I. V. (2020). *Vtruchannia u diialnist zakhysnyka chy predstavnyka osoby: kryminolohichni i kryminalno-protseualnyi vymiry* [Interference in the activities of a lawyer or a representative of a person: criminological and criminal procedure dimensions]. *Yurydychnyi Biuleten*, vol. 15, pp. 104–111. (in Ukrainian)
2. Bahirov S. R. (2015) *Problemy vyznachennia zmistu obiekta vtruchannia v diialnist zakhysnyka chy predstavnyka osoby (st. 397 KK Ukrainy)* [Problems of determining the content of the object of interference in the activities of a defender or a representative of a person (Article 397 of the Criminal Code of Ukraine)]. *Novitni kryminalno-pravovi doslidzhennia* [The latest criminal law research]. Mykolaiv: Ilion, pp. 13–16. (in Ukrainian)
3. Bushchenko A. P. (2005). *Proty katuvan: ukrainske zakonodavstvo ta praktyka v sviti standartiv KPK* [Against torture: ukrainian law and practice in the light of CPC standards.] Kyiv: Yurinkom Inter, p. 25. (in Ukrainian)
4. *Hospodarskyi protseualnyi kodeks Ukrainy* [Commercial and Procedural Code of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (in Ukrainian)
5. Zaborovsky V. V. (2014). Legal analysis of certain aspects of the right to counsel lawyer request. *Eurasian Advocacy*, no. 2(9), pp. 48–51.

6. The Law of Ukraine dated 22.11.2018 No. 2617-VIII “On making changes to some legislative acts of Ukraine on simplification of the pre-trial investigation of the certain categories of criminal offenses”. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#Text>

7. The Law of Ukraine dated 05.07.2012 No. 2617-VIII “On the Bar and Legal Practice”. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>

8. Izovitova L. *Shchodenno my maiemo fakty vtruchannia v advokatsku diialnist* [Every day we have facts of interfering in advocacy]. *Hazeta «Zakon y Byznes»* [Newspaper “Law and Business”] from 03.03.2021. Retrieved from: https://zib.com.ua/ua/146899-schodenno_mi_maemo_fakti_vtruchannya_v_advokatsku_diyalnist_.html (in Ukrainian)

9. Izovitova ozvuchyla problemy porushennia prav advokativ suddiamy VAKS [Izovitova voiced the problems of violation of lawyers’ rights by WACS judges]. *Hazeta «Zakon y Byznes»* [Newspaper “Law and Business”] from 12.04.2021. Retrieved from: https://zib.com.ua/ua/147333-izovitova_ozvuchyla_problemi_porushennya_prav_advokativ_sudd.html (in Ukrainian)

10. Karpova N. Yu. (2018). *Zlochyny proty pravosuddia, yaki poviazani z obmezheniam prava osoby na zakhyst* [The offences against justice, which are related to the limitation of the right of a person to be defended]: (PhD Thesis), Kyiv, 367 p. (in Ukrainian)

11. Karpova N. Yu. (2019). *Kvalifikatsiia zlochiniv proty pravosuddia* [The qualification of crimes against justice]. Kurs lektsii: navchalnyi posibnyk. Kyiv: Yurinkom Inter, 180 p. (in Ukrainian)

12. Karpova Nataliya. Changes in the system of criminal offences against justice in the Criminal Code of Ukraine due to the reforming the Criminal Code of Ukraine in 2020 // International Scientific Conference Innovation in Science: Global Trends and Regional Aspect: Conference Proceedings, March 12-13, 2021. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», pp. 89–93.

13. Karpova N. Y. (2017). Criminal protection of legal person proceeded against has the right to be represented. *Law Review of Kyiv University of Law*, no. 2, pp. 267–272.

14. Karpova N. Y. (2009). The peculiarities of the elements essential to the offence, which is provided by the article 397 of Criminal Code of Ukraine. The elements essential to the offence: the problem questions: materials of scientific conference (Kyiv, March 21, 2008). *Bulletin of the Academy of Advocacy of Ukraine*, no. 1(14), pp. 289–292.

15. Karpova N. Y. The peculiarities of defining the special subject of the offence, which is provided by part 2 of the article 398 of Criminal Code of Ukraine. “Urgent problems of law on the modern stage of statehood development”: materials of International research and practice conference (Lublin, Republic of Poland, October 20-21, 2017). Baltija Publishing, pp. 201–204.

16. Karpova N. Y. (2016). The peculiarities of the definition of trespassed because of being violated from the right to be defended. *Law Review of Kyiv University of Law*, no. 4, pp. 336–340.

17. Code of Ukraine on Administrative Law Enforcement. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10?lang=en#Text>

18. The Code of Administrative Proceedings of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15?lang=en#Text>

19. The Constitution of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80?lang=en#Text>

20. Korcheva T. V. (2013). Shchodo pytannia zabezpechennia prava na zakhyst osoby u kryminalnomu provadzhenni za novym Kryminalnym protsesualnym kodeksom Ukrainy [On the issue of ensuring the right to protection of a person in criminal proceedings under the new Criminal Procedure Code of Ukraine]. *Teoriia i praktyka pravoznavstva*, no. 1. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013_1_23 (in Ukrainian)

21. The Criminal Code of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14?lang=en>

22. The Criminal Procedural Code of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17?lang=en#Text>

23. The Criminal Executive Code of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15?lang=en#Text>

24. Naibilshe harantii advokativ porushuiut u Kyivskii oblasti – statystyka NAAU [Statistics of NAAU violate the guarantees of lawyers the most in Kyiv region] *Hazeta «Zakon y Byznes»* [Newspaper “Law and Business”] from 27.07.2021. Retrieved from: https://zib.com.ua/ua/148495-naybilshe_garantii_advokativ_porushuyut_u_kiivskiy_oblasti_.html (in Ukrainian)

25. The Decision of NAAU RAU № 51 «Pro zvernennia do ukrainskykh ta mizhnarodnykh instytuttsii z pryvodu vtruchannia v advokatsku diialnist» [«On appeals to Ukrainian and international institutions regarding interference in advocacy»] from 05.08.2020. Retrieved from: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2020-08-05-r-shennya-rau-51_5f48a1b2ad160.pdf (in Ukrainian)

26. Smikh V. V. (2011). *Kryminalna vidpovidalnist za porushennia prava osoby na pravovu dopomohu* [Criminal liability for violation of a person’s right to legal aid]: (PhD Thesis), Lviv, 232 p. (in Ukrainian)

27. Statistical information on registered criminal offenses and the results of their pre-trial investigation. Office of the Attorney General. Retrieved from: <https://www.gp.gov.ua/ua/1stat>

28. U NAAU zbyraiut informatsiiu shchodo obshukiv u advokativ [NAAU collects information on searches of lawyers]. *Hazeta «Zakon y Byznes»* [Newspaper “Law and Business”] from 03.03.2021. Retrieved from: https://zib.com.ua/ua/148526-u_naau_zbirayut_informaciyu_schodo_obshukiv_u_advokativ.html (in Ukrainian)

29. Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [The Civil Procedural Code of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (in Ukrainian)

30. Yanovska O. (2013). *Protestna diialnist advokata v kryminalnomu provadzhenni (okremi pytannia pravozastosuvannia)* [Protest activity of a lawyer in criminal proceedings (certain issues of law enforcement)] Kharkiv: Faktor. (in Ukrainian)